نامه علمی

معرفی کیف آموزشی نجات
(وسیله‌ای آموزشی جهت آشنایی با مواد مخدر و مشروبات الکلی)

مصطفی نجفی*

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی (ویژه‌نامه توسعه آموزش) / زمستان ۱۳۸۹؛ ۱۰(۵): ۱۳۱۰ تا ۱۳۱۲

نقش وسایل آموزشی در افزایش میزان یادگیری و بهبود فرایند یاددهی – یادگیری بر کسی پوشیده نیست. وسایل آموزشی به کلیه مواد و وسایل و ابزارهایی اطلاق می‌شود که شرایط را برای یادگیری فراگیران آسان‌تر و پایدارتر می‌کنند(۱). امروزه همراه با پیشرفت فناوری و اطلاعات، وسایل آموزشی نیز دچار تحول و دستخوش تغییرات فراوانی شده است به گونه‌ای که امروزه طیف وسیعی از وسایل آموزشی الکترونیک و غیر الکترونیکی در اختیار مدرسان قرار دارد و آنها با توجه به تنوع و گوناگونی این وسایل، بسته به شیوه آموزشی خود، نوعی خاص از این وسایل را جهت بهبود فرآیند یاددهی – یادگیری به کار می‌برند(۲)

«کیف نجات» وسیله‌ای آموزشی است که توسط پژوهشگر طراحی شده و به منظور آموزش و آشنایی گروه‌های هدف، با مواد مخدر و مشروبات الکلی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

کلمه «نجات» از اولین حرف واژه نام خانوادگی پژوهشگر « نجفی» و کلمه‌های «آموزش» و «تجربه» تشکیل شده است.

استفاده از این وسیله آموزشی از سال ۱۳۷۸ تا کنون در تعداد زیادی از دانشگاه‌های علوم پزشکی به منظور آموزش

نویسنده مسؤول: دکتر مصطفی نجفی (دانشیار)، گروه روانپزشکی، دانشکده پزشکی، مرکز تحقیقات علوم رفتاری، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران. (najafimostafa@gmail.com)

این مقاله در تاریخ ۸۹/۱۰/۲ به دفتر مجله رسیده، در تاریخ ۸۹/۱۱/۱۱ اصلاح شده و در تاریخ ۸۹/۱۱/۱۳ پذیرش گردیده است.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-15]

روانپزشکان، روانشناسان، دانشجویان پزشکی و غیر پزشکی، روانشناسان، آموزگاران، دانش آموزان و والدین آنها و جهت آشنایی و آگاهی با مواد مخدر و مشروبات الکلی و همچنین جهت افزایش اعتماد به نفس و دانش مرتبط با مهارتهای مقابله با سوء مصرف این مواد، مورد استفاده قرار می‌گیرد.

این کیف حاوی مواد مختلف و متنوعی شامل انواع مشروبات الکلی، مواد مخدر و مواد روان‌گردان (از قبیل کوکائین، هروئین، حشیش، گراس، تریاک و قرص‌های تریاک، شیشه، کراک) نمونه‌های مشابه‌سازی شده هر کدام از این مواد که در کارگاه‌های آموزشی بسته به زمان ارائه، جهت تکمیل موارد آموزشی و افزایش توانمندی‌های شرکت کنندگان در جهت تشخیص مواد اصلی از موارد مشابه مورد استفاده قرار می‌گیرد. علاوه بر این، کیف حاوی کتاب‌ها و جزواتی در ارتباط با مواد مخدر نیز هست که در طول جلسه آموزشی به فراگیران معرفی می‌شود. از دیگر محتویات این کیف می‌توان به انواع و اقسام داروهایی که جهت ترک اعتیاد به مواد مخدر و روان‌گردان به کار می‌روند مانند آمپول بوپرونورفین و قرص‌های تیوریدازین، شربت پرومتازین و کپسول‌های نالتروکسان و فلوگزتین اشاره کرد.

پژوهشگر در هر جلسه آموزشی در حین معرفی موارد مختلف از مواد مخدر و روان‌گردان و مشروبات الکلی و توضیح شفاهی در مورد این مواد، نمونه‌هایی از آنها را به فراگیران نشان می‌دهد.

جهت ایجاد تنوع و دلپذیرتر شدن محیط آموزشی و افزایش میزان یادگیری در طول جلسه آموزشی از وسایل جانبی دیگری که اغلب از وسایل سرگرم‌کننده هستند- مانند عروسک‌های خاص نیز استفاده می‌شود.

از نکات قابل توجه در معرفی این کیف می‌توان به تنوع محتویات آن اعم از انواع مواد مخدر و روان‌گردان، مشروبات الکلی،کتاب‌ها واسلایدهای آموزشی اشاره کرد.

لازم به ذکر است که با توجه به تنوع و تفاوت گروه‌های هدف، شیوه آموزش و استفاده از این وسیله، بر حسب اهداف آموزشی متناسب با این گروه‌ها، متفاوت می‌باشد.

علی‌رغم تنوع گروه‌های هدف شرکت‌کننده در کلاس‌ها و کارگاه‌های آموزشی، ارزشیابی‌های انجام شده حاکی از رضایت‌مندی فراگیران از اثر بخشی و جذابیت محتویات این کیف می‌باشد.

مقرون به صرفه بودن این وسیله آموزشی و منحصر بفرد بودن و جذابیت آن و همچنین اثربخشی بالای آن این وسیله آموزشی را به یک ابزار مناسب جهت تسهیل فرآیند یاددهی یادگیری تبدیل کرده است.

از مشکلات عمده در مراحل آماده‌سازی این وسیله کمک آموزشی، می‌توان به تهیه انواع مواد روانگردان، مخدر و مشروبات الکلی اشاره کرد. با توجه به عدم دسترسی به این محصولات و غیر قانونی بودن خرید و فروش آنها، مجوزهای قانونی نیاز بود که تهیه و تنظیم این مجوزها پژوهشگر را با مشکلات عدیده‌ای روبرو می‌ساخت که پیگیری و همکاری گروه‌های قضایی و انتظامی را طلب می‌کرد. و خوشبختانه با توجه به همکاری‌های مسؤولین مشکلات ذی ربط حل گردید.

با توجه به رضایت گروه هدف از افزایش آگاهی نسبت به مواد مخدر و روان‌گردان و مشروبات الکلی و همچنین با توجه به جذابیت و قابل استفاده بودن این وسیله و وجود توانمندیهای خاص و جذابیت‌های قابل توجه آن و با توجه به این موضوع که استفاده از این وسیله می تواند به به عنوان ابزاری، در مبارزه مستقیم و غیر مستقیم با مواد مخدر و اعتیاد بکار شود، لذا کاربرد آن برای سایر گروه‌های آموزشی و حتی استفاده از آن به عنوان الگویی برای تدریس در سایر دروس و رشته‌ها

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-15]

پیشنهاد می‌شود.

از آنجایی که در تهیه این ابزار آموزشی سعی برآن بوده است که قابل تعمیم و تکثیر بوده و نیازهای مربیان و فراگیران مختلف را برآورده کند لذا کیف‌های مشابه جهت آموزش موارد اورژانس و حوادث غیر مترقبه نظیر سیل و زلزله و حمله‌های شیمیایی نیزپیشنهاد می‌گردد.

منابع

1. Shamsaei E. [Teaching nad educational equipment].1st.Zanjan: Zanjan University;2003[Persian].
2. Khaghanizade M., Shokrollahi F. [Using educational media and coeducational instruments in teaching.] Educational Strategies 2009;2(3): 127-130.[Persian]

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-15]